

طراحی هوشمند شبکه‌های توزیع در دو سطح و تناژ

حسن قوجه بکلو ساسان سلامتیان

دانشگاه صنعتی اصفهان

چکیده:

طراحی دقیق و بهینه سیستم‌های بزرگ توزیع، جزو مسائل بسیار مشکل با تابع پیچیدگی زمان غیر چند جمله‌ای^۱ است. همچنین مدل‌های دقیق این مسائل مدل‌های غیر خطی همراه با متغیرهای گسسته می‌باشد.

این عوامل باعث شده‌است که حل دقیق و بهینه این سیستم‌ها از طریق برنامه‌ریزی ریاضی امکان‌پذیر نباشد. در این مقاله تعدادی الگوریتم هوشمند مبنی بر یک سری قوانین ابتکاری^۲ که توجیه‌تئوری، تجربی و منطقی دارند، برای حل زیر مسئله‌های طراحی بهینه سیستم توزیع ارائه شده‌است.

در روند طراحی، به‌ازاء تعداد پست‌های مختلف (حداکثر به تعداد مرکز بار و حداقل (۱) پست) طراحی بهینه صورت می‌گیرد. در هر مورد، تابع هدف که شامل هزینه‌های سرمایه‌گذاری (مشکل از هزینه‌های احداث پست‌ها، خطوط فشار متوسط و خطوط فشار ضعیف) و هزینه‌های جاری (مشکل از هزینه‌های تلفات خطوط فشار متوسط، تلفات خطوط فشار ضعیف، تلفات مسی و آهنی ترانسفورمرها و تعمیرات و نگهداری پست‌ها) می‌باشد محاسبه می‌شود. طرح با کمترین میزان تابع هدف بعنوان طرح بهینه معرفی می‌گردد.

واژه‌های کلیدی

سیستم‌های توزیع، بهینه‌سازی، مدل‌سازی، هوش مصنوعی، روش‌های ابتکار

مراحل و روشهای طراحی سیستمهای توزیع بسته به پراکندگی و نوع بارها بسیار متنوع می باشند. یکی از موارد نمونه طراحی سیستم توزیع در مجتمعهای صنعتی است. پس از جانمایی ساختمانها و تجهیزات اصلی روی پلان معماری محوطه، مهندسان برق محل، مقدار و ضرائب بارها را استخراج کرده و سپس ترکیب مناسبی برای سیستم توزیع انتخاب می کنند. این انتخاب بر اساس ملاحظات ایمنی، قابلیت اطمینان، سادگی بهره برداری، افت ولتاژ، نگهداری و تعمیرات، قابلیت توسعه، معیارهای اقتصادی و غیره صورت می گیرد [۱].

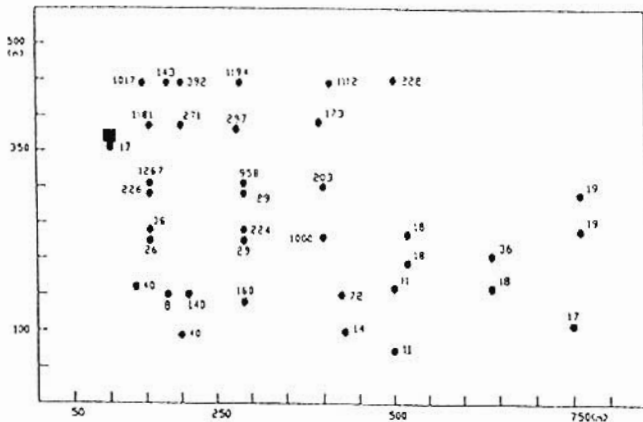
یکی از ترکیبهای معمول که در محوطه های صنعتی و مسکونی کاربرد فراوانی دارد، شبکه دو ولتاژ شامل فیدرهای فشار متوسط حلقوی و فیدرهای فشار ضعیف شعاعی است. پس از انتخاب ولتاژهای فشار ضعیف و فشار متوسط و تصمیم گیری راجع به سیستم نصب خطوط (هوائی یا زیر زمینی) با توجه به ملاحظات فنی اقتصادی طراح با زیر مسئله های پایین مواجه است.

۱- مشخص کردن تعداد پستهای توزیع ۲- جایابی پستهای توزیع

۳- چگونگی تخصیص بارها به پستها ۴- تعیین ترتیب اتصال پستهای توزیع در حلقه فشار متوسط

۵- تعیین سطح مقطع فیدرها ۶- ظرفیت پستهای توزیع

در شکل (۱) مثالی از پراکندگی و میزان بارها قبل از طراحی سیستم توزیع نشان داده شده است.^۱

شکل (۱): مراکز بار و محل تغذیه اصلی در یک کارخانه شیمیائی

۱- فهرست علائم و شرح آنها:

- بار متمرکز (n نشان دهنده قدرت بار بر حسب KVA) ■ پست توزیع اصلی
- پست توزیع فرعی
- خطوط فشار متوسط
- خطوط فشار ضعیف

در این مقاله طول بین هر دو پست یا مرکز بار، از جمع قدر مطلقهای اختلاف مختصات افقی و عمودی $(|\Delta X| + |\Delta Y|)$ بدست می آید. علت این امر آن است که شبکه خطوط معمولاً "بموازات جاده ها" احداث می گردد. جاده ها نیز معمولاً "راستای شرقی - غربی یا شمالی - جنوبی" دارند [۲].

بمنظور یافتن طرحهای مناسب در چنین مسائلی دوشیوه موجود است.

الف - انتخاب مدل ریاضی مناسب و حل دقیق (برنامه ریزی ریاضی)

ب - مشخص نمودن قوانین طراحی و حل هوشمند

برنامه ریزی ریاضی

یک مدل ریاضی نسبتاً ساده ولی تقریبی برای حل این مسئله تهیه شده است [۳]. در این روش با تعیین درآیه های ماتریس $A(a_{ij})$ مشخص می شود که کدام بارها از پست مشترکی تغذیه می شوند عناصر این ماتریس بصورت زیر تعریف شده است.

$$a_{ij} = \begin{cases} 1 & \text{اگر بار } j \text{ به پست } i \text{ وصل باشد} \\ 0 & \text{در غیر این صورت} \end{cases}$$

چون هر بار حتماً "و فقط به یک پست اتصال می یابد، محدودیت زیر به ازاء همه ستونها وجود

دارد.

$$\sum_{i=1}^n (a_{ij}) = 1 \quad \forall j$$

$$A(a_{ij}) = \begin{matrix} & \text{load}_1 & & \text{load}_n \\ \text{subst}_1 & \left[\begin{array}{cccc} a_{11} & \dots & \dots & a_{1n} \\ \vdots & & & \vdots \\ \vdots & & & \vdots \\ \text{subst}_n & a_{n1} & \dots & a_{nn} \end{array} \right] & & \end{matrix}$$

هر سطر این ماتریس متناظر با یک پست و هر ستون آن متناظر با یک بار است. اگر تمام المانهای یک سطر برابر صفر باشند یعنی هیچ باری به آن پست متصل نیست و در واقع چنین پستی وجود ندارد. با داشتن قدرت، محل و دسته بندی بارها می توان محل قدرت بهینه پستها را نیز تعیین کرد. در ادامه حلقه خطوط فشار متوسط و مشخصات اجزای شبکه توزیع تعیین می گردد. به این صورت مسئله مدل می شود ولی حل این مدل و پاروشهای مشابه برنامه ریزی ریاضی با مشکلاتی بصورت

زیرمواجه است:

اول: بسیاری از متغیرهای تصمیم‌گیری در این مدل، متغیرهای عدد صحیح هستند. در این صورت تعیین نقطه بهینه بسیار مشکل می‌شود.

دوم: تابع پیچیدگی زمان مسئله متناسب با $n(n+1)$ (تعداد مراکز بار) می‌باشد. رشد این تابع بر حسب n بسیار سریع است. بعنوان مثال در یک مسئله کوچک یا متوسط با ۳۶ مرکز بار، به ازاء افزایش فقط یک مرکز بار، زمان حل مسئله بیش از صد برابر افزایش می‌یابد.

سوم: کم کردن تقریب باعث پیچیدگی بیش از حد مسئله و زیاد کردن آن باعث فاصله گرفتن از نقطه بهینه می‌گردد.

چهارم: در مدل‌های نسبتاً دقیق توابع غیرخطی سهموی و یا قدر مطلق ظاهر می‌گردند که یافتن نقطه بهینه را بسیار مشکل می‌کنند.

با این توضیحات درمی‌یابیم که استفاده از روش‌های ریاضی صرف، در حل چنین مسائلی کارایی ندارند. با اعمال ابتکارات و جمع آوری تجربه افراد خبره، می‌توان طراحی هوشمندی را ترتیب داد که مستقیماً طرح نزدیک بهینه‌ای را پیشنهاد کند.

روش هوشمند ابتکاری

حل مسائل خاص که در شرایط عادی توسط متخصصین فن مربوطه صورت می‌گیرد یکی از زمینه‌های تحقیقاتی هوش مصنوعی است. اساس آگاهی این سیستم‌ها معمولاً "تجربه و یا ابتکار" تشکیل می‌دهند.

سیستم‌هایی که اساس آگاهی آنها را تجربه تشکیل می‌دهد، سیستم‌های خبره و سیستم‌هایی که اساس آگاهی آنها را ابتکاراتی مبتنی بر منطق‌های ریاضی و تجربه تشکیل می‌دهند می‌توان سیستم‌های هوشمند ابتکاری نام برد. در این تحقیق بار دیگر نشان داده شده است که استفاده از این روش‌ها در مواجهه با مسائل مشکل می‌تواند بسیار مفید باشد.

در روش ابتکاری پیشنهادی این مقاله، در چند مرحله که هر یک متناظر با تعداد مشخصی پست فشار ضعیف می‌باشد، بارها دسته‌بندی شده و طراحی کامل صورت می‌گیرد. با مقایسه میزان تابع هدف در هر یک از این طرح‌ها، طرح نزدیک بهینه‌ای انتخاب می‌گردد. بدین منظور در مرحله نخست، در محل همه مراکز بار یک پست قرار می‌گیرد. در این صورت در سیستم توزیع از حداکثر تعداد پست ممکن (برابر تعداد مراکز بار) استفاده می‌شود و همه دسته‌های بار متصل به هر پست تک عضوی هستند

ودسته های بار در سایر مراحل از تغییر دسته بندی در مرحله قبل بدست می آید. این تغییرات طوری انجام می گیرد که هزینه هر مرحله به سمت مقدار کمینه میل کند. در مرحله آخر از حداقل تعداد پست فشار ضعیف (در صورت امکان یک پست) استفاده می شود.

در شکل (۲) روند نمای کلی پیشنهادی نشان داده شده است.

قبل از اینکه به شرح الگوریتمهای پیشنهادی بپردازیم ذکر دو نکته به منظور تعیین معیارهای تصمیم گیری و توجه روشهای ابتکاری لازم است.

نکته (۱): هزینه احداث هر خط فشار ضعیف متناسب با شاخص SL^2 در نظر گرفته شده است. (L طول خط، S توان ظاهری بار متصل به خط). این شاخص برای خطوطی که بر حسب افت ولتاژ سایز می شوند دارای توجه ریاضی می باشد [۳]. البته در مواردی که خطوط کوتاه تر بر حسب حداکثر جریان مجاز یا محدودیتهای مکانیکی سایز شوند این شاخص تقریبی است.

نکته (۲): هزینه احداث هر خط فشار متوسط متناسب با شاخص L (طول خط) در نظر گرفته شده است. علت این است که یکی از عوامل اصلی تعیین سطح مقطع خطوط فشار متوسط، تحمل جریان اتصال کوتاه در مدت مشخص است و جریان اتصال کوتاه سه فاز متقارن در یک شبکه توزیع در نقاط متفاوت، اختلاف زیادی ندارد، لذا مقطع این خطوط نیز در یک شبکه، از تنوع زیادی برخوردار نیست.

در الگوریتم پیشنهادی از شاخصهای فوق جهت تعیین مسیر رسیدن به نقطه بهینه استفاده شده است. در حالی که همواره تابع هدف بر اساس روشها و هزینه های دقیق محاسبه می گردد.

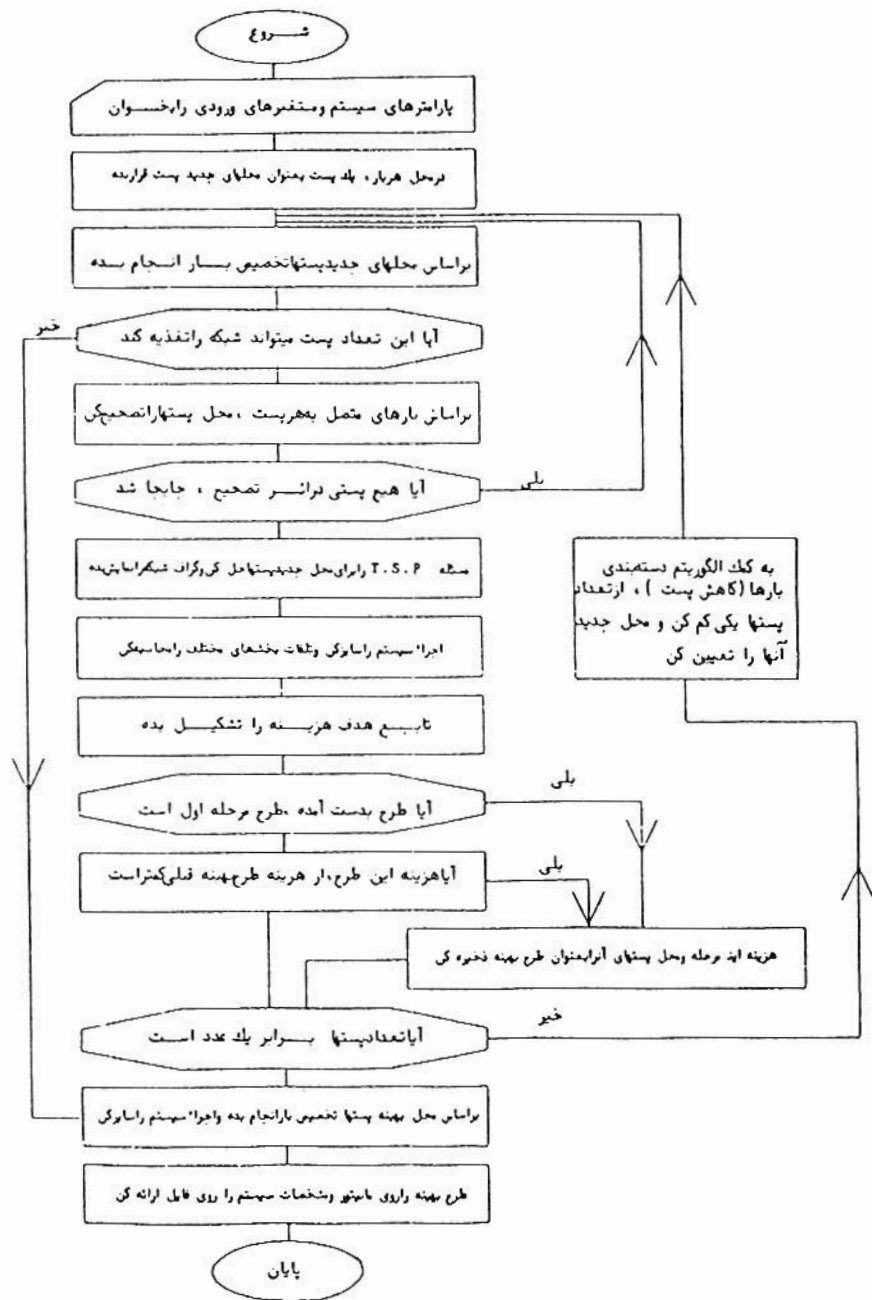
الگوریتم دسته بندی بارها:

در مرحله نخست در سیستم توزیع از حداکثر تعداد پست ممکن (برابر تعداد بارها) استفاده می شود.

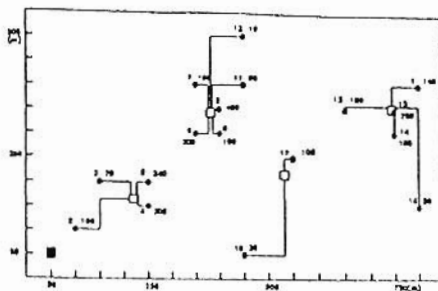
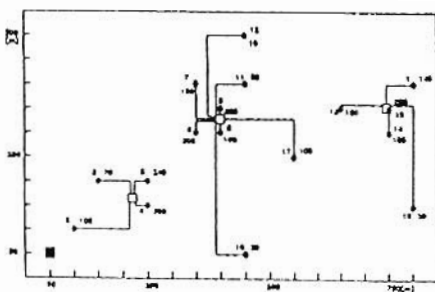
محل هر پست در این حالت دقیقاً در مجاورت یکی از بارها می باشد و تنها وظیفه تغذیه آن بار را بعهده دارد.

طبیعی است که در این حالت بعلاوه تعداد زیادی ترانسفورمرها، هزینه کل احداث پستها و شبکه فشار متوسط بسیار زیاد و هزینه احداث شبکه فشار ضعیف بسیار کم است. در هر یک از مراحل بعدی دو گروه از بارها انتخاب می شوند. با ادغام این دو گروه بار در یکدیگر، گروه بزرگتری تشکیل می گردد و در ازاء آن از تعداد گروههای کمتری استفاده می شود. برای انتخاب مناسبترین دو گروه بار ادغام شونده از

شاخص اقتصادی استفاده می‌گردد. با توجه به نکته (۱) ثابت می‌شود که افزایش هزینه مربوط به خطوط فشار ضعیف در هنگام ادغام دو پست، متناسب با شاخص $L^2 \frac{S1.S2}{S1+S2}$ است [۳]. در این رابطه (L) فاصله دو پست مورد نظر و S1 و S2 قدرت آنها می‌باشد. در هر مرحله این شاخص برای دوه دوی گروه‌ها محاسبه می‌شود. این شاخص به تنهایی متناسب با تغییر کل هزینه نیست ولیکن علی‌رغم سادگی، دریافتن مسیر بهینه حذف پست بسیار کارسازتر از مدل‌های پیچیده می‌باشد. در شکل (۳) نمونه‌ای از دسته‌بندی و ادغام دسته‌های بار آمده است.

شکل (۲) روند نمای طراحی هوشمند سیستمهای توزیع در دو سطح و لایه

الف) دسته‌بندی بارها به چهار گروه ب) دسته‌بندی بارها به هر سه گروه
 شکل (۳) نمونه‌ای از اذغام گروه‌های بار برای یک سایت کوچک صنعتی را نشان می‌دهد.

الگوریتم تخصیص بارها به پستها:

کم هزینه‌ترین حالت تخصیصی بار مربوط به موقعی است که هر بار به نزدیکترین پست مجاور خود متصل می‌شود. ولی در برخی از پروژه‌ها پست‌ها دارای محدودیت‌هایی هستند که نمی‌توانند تمام بارهای مجاور خود را تغذیه کنند بنابراین می‌توان بارها را الویت بندی کرده و آنها را به ترتیب الویت به مناسبترین پستی که قابلیت پذیرش آن بار را داشته باشد اختصاص داد بطور منطقی اگر بار به نزدیکترین پست مجاور خود وصل نشد، سعی می‌کنیم آن بار به نزدیکترین پست از مابین بقیه پستها وصل کنیم و به همین ترتیب جستجو در بین پستها ادامه می‌یابد تا هر بار را الکتریکی در نهایت به یک پست متصل شود. برای این اساس در روش پیشنهادی بارها بر اساس شاخص $S(L_2^2 - L_1^2)$ به ترتیب نزولی اولویت بندی می‌شود. در این جا (S) توان ظاهری بار و L_1 فاصله بار تا نزدیکترین پست و L_2 فاصله بار تا نزدیکترین پست بعدی است. شاخص $S(L_2^2 - L_1^2)$ متناسب با اضافه هزینه‌ای است که در صورت اشباع بودن نزدیکترین پست بایستی به سیستم اعمال شود تا بار به نزدیکترین پست بعدی وصل گردد. بدین ترتیب سعی شده است آن دسته از بارهایی که در صورت وصل نشدن به نزدیکترین پست، ایجاد هزینه اضافی زیادی می‌کنند، در اولویت تخصیص بار قرار گیرند در شکل ۳ نمونه تخصیص بار با وجود محدودیت ظرفیت پست‌ها نشان داده شده است.

الگوریتم تصحیح محل پست:

پس از مشخص شدن بارهای متصل به هر پست بایستی مناسبترین محل برای احداث پست تعیین گردد. ثابت می شود که چنانچه هر پست در مرکز ثقل بارهای مربوطه قرار گیرد آنگاه شاخص $\sum S_i L_i^2$ کمینه می گردد [۳]. این شاخص متناسب با جمع هزینه احداث خطوط فشار ضعیف متصل به هر پست می باشد. این قضیه برای حالتی که طول بین بار و پست از رابطه $(|\Delta X| + |\Delta Y|)$ محاسبه می شود نیز صادق است.

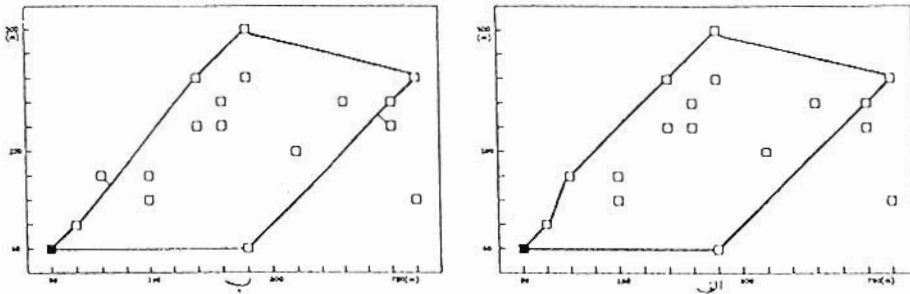
[۳] همانگونه که در شکل (۳) نیز ملاحظه می گردد، هر پست در مرکز ثقل بارهای مربوطه قرار گرفته است. مختصات مرکز ثقل بارها از رابطه روبرو بدست می آید.

$$x_{sub} = \frac{\sum S_i x_i}{\sum x_i}, \quad y_{sub} = \frac{\sum S_i y_i}{\sum y_i}$$

الگوریتم تشکیل حلقه فشار متوسط:

تعیین ترتیب پستها در حلقه فشار متوسط شبیه مسئله معروف فروشده دوره گرد T.S.T می باشد. تابع زمانی حل این مسئله یک تابع غیر چند جمله ای می باشد [۵]. بنابراین روشهای برنامه ریزی ریاضی در بدست آوردن مسیر بهینه کار آیی خوبی ندارد. در مراجع استفاده از شبکه های عصبی [۴] و راه حلهای ابتکاری [۵] برای حل این مسئله پیشنهاد شده است. راه حل ابتکاری جدید این مقاله بصورت زیر است (شکل ۴).

الف) یک حلقه متشکل از چهار پست مختلف با حداقل و حداکثر مختصات طولی و عرضی تشکیل داده می شود.
 ب) از بین پستهای خارج از حلقه، نزدیکترین پست به حلقه وارد می شود. [۳]
 پ) مناسبترین محل برای وارد کردن پست جدید به حلقه انتخاب می شود [۳]
 ت) در اطراف پست جدید با بررسی ترتیبهای مختلف پنج پست، شامل پست جدید و دو پست قبلی و دو پست بعد از آن، ترتیبی با کوتاهترین طول که ایجاد حلقه متقاطع نیز نکند بعنوان حلقه مناسبتر انتخاب می شود.
 در ادامه آنقدر مراحل ب و پ و ت تکرار می شود، تا همه پستهای حلقه وارد گردند.

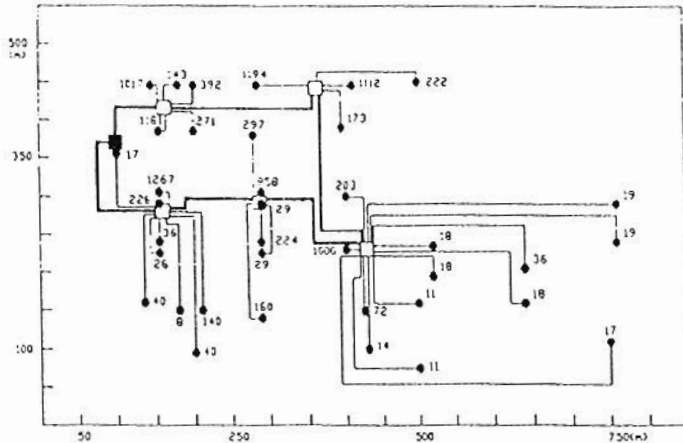

شکل (۴): مراحل تشکیل حلقه فشار متوسط با هفده پست

الف) حلقه شامل هفت پست است و پست هشتم بایستی انتخاب شود.
 ب) پست هشتم (نزدیکترین پست به حلقه انتخاب شده) و به حلقه وارد می گردد.

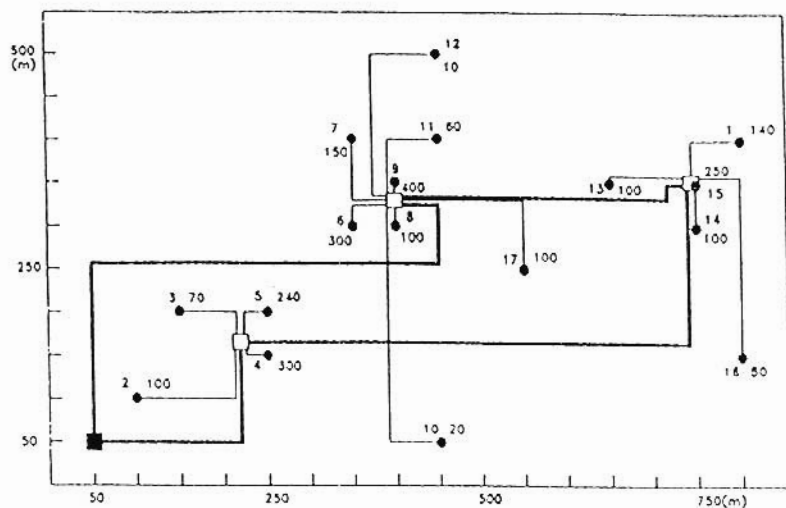
پس از تکمیل گراف شبکه، اجزاء اصلی شامل خطوط فشار ضعیف و فشار متوسط و ترانسفورمرهای توزیع، هر یک با توجه به ملاحظات و ضرائب مربوطه سائز می گردند [۳]. سپس تلفات متغیر خطوط و پست‌ها همچنین تلفات آهنی پست‌ها با توجه به ساعات کارکرد سیستم در هر شبانه روز محاسبه شده و ارزش معادل حال آنها در طول عمر سیستم محاسبه می گردد [۷]. هزینه جاری نگهداری از پست‌ها که از مدلی ساده متناسب با تعداد پست محاسبه شده نیز تبدیل به حال می گردد. از جمع هزینه های مربوط به سرمایه گذاری، تلفات و نگهداری، تابع هدف تشکیل می گردد.

مطالعه نمونه: در شکل (۵) طرح بهینه نظیر شکل (۱) آورده شده است. بادقت در این شکل مشاهده می شود که پستهای فرعی جذب بارهای پر مصرف شده اند و بارهای کم مصرف ممکن است از پست فاصله زیادی داشته باشد (در این مثال این فاصله به نزدیک ۵۰۰ متری رسد). تأثیر محاسبه طول بصورت $(|\Delta X| + |\Delta Y|)$ در شکل مشهود است.

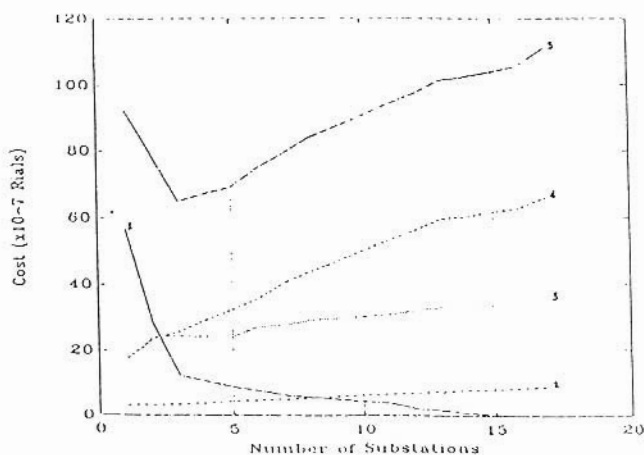

شکل (۵): طرح بهینه سیستم توزیع یک کارخانه شیمیایی طرح بهینه ۱۲٪ از طرح نظری کم هزینه است. طرح نظری شامل ۱۱ پست توزیع بوده است.

در نمونه مورد مطالعه دیگر که شامل ۱۶ مرکز بار بوده است طرح بهینه با ۳ پست بدست می‌آید (شکل ۶). در شکل (۷) منحنی هزینه‌های مختلف بر حسب تعداد پست‌ها ترسیم شده است. همانگونه که در شکل مشهود است با کاهش تعداد پست، هزینه‌های احداث خطوط فشار ضعیف کاهش و مابقی هزینه‌ها افزایش می‌یابد. هزینه کل در یک نقطه میانی (متناظر با سه پست) کمینه شده است.

شکل (۶): طرح نزدیک بهینه نمونه مورد مطالعه شماره (۲) با سه پست فرعی.

شکل (۷): منحنی هزینه‌های مختلف بر حسب تعداد پست فرعی در نمونه مورد مطالعه شماره (۲).

۱- هزینه خطوط فشار ضعیف ۲- هزینه‌های جاری ۳- هزینه خطوط فشار متوسط ۴- هزینه احداث پست ۵- هزینه کل

در جدول (۱) ضمیمه مقایسه برخی از روشهای مختلف طراحی سیستم توزیع باروش پیشنهادی این مقاله صورت گرفته است [۶]. در این جدول مدلها و روشهای مختلف از نقطه نظرهای متفاوتی دسته بندی شده اند.

بطور خلاصه در روش پیشنهادی، طرح مورد نظر برای یک دوره زمانی با در نظر گرفتن محدودیتها و ملاحظات زیر بدست می آید:

۱- قوانین کرفش ۲- شعاعی بودن فیدرهای فشار ضعیف ۳- حلقوی بودن فیدرهای فشار متوسط ۴- حداکثر افت ولتاژ مجاز ۵- حداکثر ظرفیت پست ۶- حداکثر مجاز جریان اتصال کوتاه خطوط فشار متوسط در خلال یک ثانیه ۷- اندازه های استاندارد ساخت فیدرها و ترانسفورمرها.

همچنین طرح بهینه از تغییر عوامل زیر بدست می آید:

۱- تعداد پستها ۲- محل پستها ۳- تخصیص بارها به پستها ۴- ترکیب فیدرها ۵- ظرفیت ترانسفورمرها ۶- سطح مقطع هادیها.

[1] "IEEE Recommended Practice for Electric Power Distribuion for IndustrialPlants" ANZY/IEEE Std 141-1986.

[2] Crawford, D.M.,Holt,Jr.:"A Mathematical Optimization Technique for Locating & Sizing Distribution Substation,...", IEEE Trans. PAS, Vol. PAS - 94, No.2, March/April 1975.

[۳]سلامتیان، ساسان :«طراحی هوشمند، شبکه های توزیع در دو سطح ولتاژ» دانشگاه صنعتی اصفهان ، دانشکده برق و کامپیوتر، ۱۳۷۳ پایان نامه .

[4] Hopfield, J.J.,Tank D.W.:"Neural Computation of Decisions in Optimization Problems", Biological Cybernetics, 52, 1985

[5] -Garey M.R.,Johnson D.S.:"Computers & Intractibility, A Guide to The Theory of NP - Completeness", U.S.A, Freeman 1979.

[6] Gonen, T, Ramirez - Rosado, I.J.: "Review of Distribution System Planning Models, A Model for Optimal Multistage Planning;, IEE Proceedings, Vol. 133, Pt.C, No.7, November 1986.

[۷]حیدری، ق: «ارزش تلفات الکتریکی در شبکه های انتقال توزیع نیرو»، تهران، هشتمین کنفرانس بین المللی برق آبانماه ۱۳۷۳ .

جدول (1) شاخصه‌های ارزیابی شبکه‌های مختلف برنامهریزی و عملیات سیستمهای توزیع نیروی محلی

ملاحظات	اگر روشهای حاصل	روشهای ریاضی	اجزای مورد مطالعه سیستم توزیع										درون برنامه‌ریزی		سال	نام محققین			
			روشهای ریاضی	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد			تعداد		
جهت‌گیری، بارگیری، شبکه خطوط	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۳	Amadi
انتخاب و مدل‌سازی شبکه خطوط	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۱	Wad & Thompson
روش‌های انتخاب خطوط	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۲	Shah & Shah
یک مدل ساده	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۲	Chen & Pappas
آورد و بارها، مدل و مدل	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۷۷	Shah & Bhattacharya
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۳	Prasad et al.
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۵	Balgi
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۷۳	Mohamed
کامپیوتر و مدل	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۷۳	Mohamed
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۲	Amadi et al.
روشهای ریاضی	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۳	Amadi
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۷۶	Choudhary & Shah
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۳	Omami et al.
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۳	Amadi et al.
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۵	Choudhary & Pappas
یک مدل ساده	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۸۷	Omami & Zakeriyan
انتخاب و اندازه‌گیری	روشهای ریاضی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	۱۹۹۰	Amadi et al.